

DIMENTSIO ARKEOLOGIKOAK:

Dimentsio akademikoa: Ezagupen historikoa, ikerketak, teoria eta metodoaren garrantzia sartzen dira bertan. Garrantzitsua iraganeko joera historikoa ikustea autore desberdinak aztertuz, eta beraien ikuspegia ikertuz. Horregatik da hain garrantzitsua teoria. Arkeologia metodo propioarekin lotzen da.

Dimentsio profesionala: Ondare arkeologikoaren kudeaketaren ondorioz sortzen da, horregatik egin daiteke arkeologia profesionala gaur egun erakundeek kudeaketak egiten dituzte eta askotan ondare historikoa identitate kolektiboarekin lotuta.

Baserriak adibidez, ondare arkeologiko dira Euskal Herrian, hau gure identitatearekin lotzen baitugu. Horregatik hauen estrukturen gainean zerbait eraiki baino lehen hainbat onarpen eta baimen behar dira erakundeen aldetik.

Dimentsio soziala: Gaur egungo interes identitarioetan egiten da lan. Memoriaren berreskurapena oso presente dago gaur egun. Eta ikuspuntu feminista ere ezartzen da bertan arkeologia feministari buruz generoaren desorekari buruzko beste ikuspegi bat ematen du.

METODOLOGIA

Hiru kontzeptu elkartu ditu.

Kultura materiala kontzeptua oso zabala da, gehienetan zaborra berreskuratzen da, informazioz beteta dago eta kontextua oso garrantzitsua da, non pakete estatigrafikoekin egiten den lan. Hainbat pieza beraien artean erlazionatuz aurkitzen da informazioa kultura materiala berreskuratzeko kontextua aurkitu behar da eta horretarako landa lana egin behar da, estatigrafiaren kontzeptua kontextuen multzoekin lotuz. Laborategiko lana garrantzitsua da, arkeometria metodo zientifikoaren bidez lortzen diren informazioak.

Landa lana datu berriak berreskuratzeko erabiltzen da. Horretarako:

- Teknika ez suntsitzaileak: Miaketa, paisaiaren arkeologia eta arkitekturaren arkeologia. Hau da, Paisaia eraldatu gabe egin daitekeen lana.
- Teknika suntsitzaileak: Indusketak. Hobeto da ez induskatzea, gehiegi egiten bada hurrengoei ez baitzaie geldituko ezer ere ikusteko.

Landa lana indusketarik egin gabe ere egin daiteke nahiz eta hauek asko erabili.

Laborategi lana: Hiru lan nagusi daude.

- Saillapenak: Inbentarioak; marrazkiak; berregiteak; tipologiak; planimetriaren informatizazioa, normalean sis plataformetan sartzen direnak (plataforma informatikoak), datu desberdinak erlazionatzeko aukera ematen du.
- Arkeometria: paleobotanika, paleoantropologia, oreen analisiak, arkeozoologia, mortairuen analisiak. Natur zientziak arkeologiara aplikatzea honi buruz dauden galderak erantzun ahal izateko.
 - Kronologia: geroz eta berriagoa izan kapa gorago egongo da.

a-quem: aztarnategi edo objektuaren datazioaren aurretik gertatutakoa. (descubrimiento electricidad)

post-quem: aztarnategiaren edo objektuaren datazioaren ondoren gertatutakoa. (enchufe)

Bi hauek berezko objektu horrekin konparatu behar dira gauza hori honen aurretiko edo ondorengoa den jakiteko.

- Datazioak: Erlatiboa, erlazioen arabera markatzen da. Absolutua. Datazio absolutu bat aztarnategia kanpoko data batekin lotzea da.

Laborategi lanak:

- errekonstrukzioa
- marrazki teknikoak
- C 14 aren bidez datazioak aztertu

ARKEOLOGIA HISTORIKOA

- Europako arkitektura: Iturri idatziak dituzten garaialdiaren ikerketa. Aro Erromatarretik aurrera gutxi gora behera. Iturri idatziaren presentzian oinarritzen da. Arkeologia klasikoa, Erdi Arokoa, Modernoa eta Garaikidea.
- Ameriketako (Ipar Amerika, AEB) arkeologia: Garaialdi konkretu baten arkeologia bat. Modernitatearen formazioa eta garapena, lehen globalizazio batekin hasten dena, kapitalismoaren hedapenarekin. Europarren hedapena, konkista, kolonizazioa (Behe Erdi Arotik gaur egunera gutxi gora behera).

ARKEOLOGIA FEMINISTA:

Androzentrismoaren aurka borrokatzea eta emakumea bigarren plano historiko batetik ateratzea du helburu. XX. mendeko 80. hamarkadan sortu zen, gehien bat AEBn, Herrialde Eskandinaviarretan eta Espainian. Arkeologia honetan lehenengo pausuak eman zituztenak Margaret Conkey, Janet D. Spector, Joan Gero... izan ziren eta kongresu bat osatu zuten. *Endergerina, Archeology women and prehistory*, 1911n idatzi zuten bertan.

Hainbat puntu finkatu zituten arkeologiako joera matxistetan:

- Ikerketa arkeologikoaren alderdi guztietan dagoen joera matxista. Bai akademikoki eta bai ikerketetan.
- Emakumeen parte hartzea beraien gizarteetan ikusezina da.
- Genero eta ezberdintasunaren inguruko "topikoak" edo usteak, hau da, honekiko hausnarketa falta.

ANDROZENTRISMOA: gizonak munduaren erdigunea direlaren ustea da, alde batetik uste delako gizartearen eraikitze arduradun eskusiboak izan direla, eta bestetik, emakumeei gai honetan zeregin marjinal hutsa ematen zaielako.

ITURRI MOTAK:

- **Iturri materialak:** Kultura materialaren kontzeptu oso zabal bat da. Barnean manufakturak, erabiltzeko produktuak, kontsumotik eratorriak aurkitzen dira. Ekoizpenak izango dira, jardueretatik eratorriak, tresnak, egiturak, hondakinak... Ekofaktoak ere daude, gizakiaren borondaterik gabe aztarnategian sarturikoak; klima eta landaretza adibidez. Kontrastearen garrantzia handia da. Fidagarritasunean bi iturri desberdintzen dituzte, arkeologikoak zuzenak direla esaten dute, zuzenean ikusten direnak, ez dutenak beste bitartekorik. Iturri idatzi guztietan adibidez bitartekari bat dago, beraz ez zuzenak direla esango genuke. Intentzionaltasuna ez da tailerretan edo etxeetan egongo baina adibidez katedral edo eraikin monumentaletan nabarmena izango da.
- Iturri materialak → ekoiztu egin direnak - Mapak
- Iturri idatziak (+kartografikoak) → 1º mailakoak (zuzenak) edo 2º mailakoak, "toponimia" mix de idatzi eta ahozkoak
- Ahozko iturriak → historio popularrak. Aro garaikidean erabiltzen zen eta harremana dauka etnografiarekin, pertsona lokalen testigantza izateko eta gero dokumentatu
- Ikusizko iturriak → Teknologiarekin bidez sortutako irudiak "argazkiak"

ARKEOMETRIA: Natur zientziak arkeologiara aplikatzea da, honi buruz dauden galderak erantzun ahal izateko. Paleobotanika, paleoantropologia, oreen analisiak, arkeozoologia, mortairuen analisiak.

ARKEOLOGIA BERRIA: Arkeologia zaharrarekiko kritika bezala sortua, 60. hamarkadan. Zientzia frogatu daitekeena soilik izango da. Izen desberdinak ditu: Arkeologia Berria, Arkeologia Sistematikoa eta Arkeologia prozesuala.

ARKEOLOGIA POSTPROZESUALA: Kultura materiala osatzen duten elementuen eduki simbolikoari ematen diote garrantzia. Ezangura batzuetara iristea izango da helburua. Hauek esango dute gizakiak garrantzia handiagoa izan behar dutela eta pertsonengana ere iritsi behar dela kultura materialaren bidez. (kontestuala edo interpretatiboa ere)

2. BLOKEA: ARKEOLOGIAREN METODO ETA TEKNIKAK: MIAKETATIK HEDAPENERA

PARTZIALITASUNA: Erregistro arkeologikoa beti partziala izango da, iristen zaizkigun arrasto materialak inoiz ez direlako izango gizarte batek erabilitako guztiak.

HONDAKINAK: Momentu batean bertan behera utzitako objektuak izango dira.

ETENDURA: Ebaketa bat da, arkeologiaren zuntza bertan egoten da, honen arabera sortzen baita.

AZTARNATEGI ARKEOLOGIKOA: Edozein giza jardueren arrasto materialak gordetzen dituen lekua da.

- **EKOFAKTOAK:** Naturatik datozen elementuak gizakiak aldatu gabe.

GEOARKEOLOGIA: Aztarnategiak nola funtzionatzen duen aztertzen du, faktore naturalak (fisikoak eta biologikoak) eta faktore kulturalak (antropogenikoak) kontuan hartuz.

DEPOSITU MOTAK: LEHEN MAILAKOAK bertan behera utzi ziren moduan aurkitzen direnean edo **BIGARREN MAILAKOAK** zabor bihurtutako edo bertan zabor kontsideratutako ziren gauzak, baina ez dago lekuz kanpo.

PAISAIAREN ARKEOLOGIA: iragana gaur egunarekin lotzea du helburu, arkeologia hibrido bat da, teknika eta iturri ezberdinak erabiltzen dituelako. Paisaia baliabide ekonomiko bezala hartu dezakegu.

PALINPESTO IDEIA: Paisai etengabe bata bestearen gainean egiten da, baina aurrekoaren arrastoa beti bertan egongo da.

MIAKETA ARKEOLOGIKOA: Aztarnategi arkeologikoak aurkitzeko erabilitako teknika, paisaia irakurri, aztarnategi eta egituren banaketaren analisi eta ebaluazioa. Azalera zabalak ikertzeko eta aztarnategien arteko erlazioak eta inguruarekiko erlazioak antzemateko.

LABORATEGI LANAK: Lehenengo dokumentazioa eta informatizazioa egingo da, fitxa desberdinak, fotoframetria... Ondoren materialen tratamendua osatuko da eta azkenik arekeometria.

ARKEOBOTANIKA: Honek gizakiek historikoki nola jo duten elikadura-landareetara jakin nahi du.

HEDAPENA: honen barruan komunikazioa dugu, norentzat bideratuta dagoen jakin behar da, eta publikora egokitu (Zientifikoa edo Didaktikoa eta dibulgaziozkoa). Zer komunikatu daitekeen ere kontuan hartu, hedapen prebentiboa. Eta bide desberdinak ere daude (paperean, interneten bidez, aztarnategien bisita gidatuak edo museoak.

MUSEOLOGIA: museo konkretu baten izaeraz, filosofiaz, gestioaz... arduratzen dena da, nola zuzenduko den planteatuko da bertan. **MUSEOGRAFIA**, aldiz, gauza praktikoetat arduratzen da, nola transladatu ondarea gizarteari, zer erakutsi...

INTERPRETAPEN ZENTRUAK/GELA ARKEOLOGIKOAK: Ez dituzte objektu bildumak erakusten, horrez gain kartelak, ikus-entzunezko medioen... bidez aztarnategiaren berri ematen dute. Ez dute materialik kontserbatzen. Transmittzen dena ondarearen balorea eta esangura da. Bisitak aurkezteko erabiltzen dira gehienetan, aztarnategi hauek hobeto ulertu ahal izateko.

EKOMUSEOA: Biztanleen parte-hartzean eta lurralde jasangarriaren ideian oinarritutako museo-zentoa.

ONDAREAREN KUDEAKETA: Gaur egun lau gauza egin behar dira; babestu eta planifikatu (epe luze edo laburrera), ezagutu eta kontserbatu, kontrolatu, eta hedatu. Gehien bat erakunde publikoek kudeatzen dute eta tresna nagusia legea izango da.

KULTUR ONDAREA: kontzeptu aldakor bat da, gizartean indarrean dauden baloreak aplikatzen direlako garrantzia edo ez emateko. **ONDARE ARKEOLOGIKOA**, aldiz, arrasto materialak izango dira beti, testuinguru batekin erlazioanatuak, amaikorrek dira.

PREBENTZIOZKO ARKEOLOGIA: sortu berria da, edozein obra (publiko edo pribatu) ondare arkeologikoan izan dezakeen eragina sahiesteko edo txikiagotzeko egiten diren jarduera arkeologikoak izango dira (obraren aurretik).

ARKEOLOGIA: Denboran zehar eta leku jakin batean agertutako eta mantendutako arrastroak ikertzeaz arduratzen den zientzia.